

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย ๒ ประการคือ

๑. เพื่อสำรวจความสนใจในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดราชบุรี ทั้งชายและหญิง

ผลปรากฏว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดราชบุรี มีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน ซึ่งตรงกันสมมุติฐานที่ได้อ้างไว้ว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน และตรงกับผลการวิจัยของ น.ส. วารุณี อัสธีรวัฒน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่ว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในภาคเหนือของประเทศไทยจะเลือกอาชีพแตกต่างกัน ในบางอาชีพจะมีนักเรียนหญิงเลือกมากกว่านักเรียนชาย เช่น พยาบาล ครู นักสังคมสงเคราะห์ เลขาธิการ ในขณะที่บางอาชีพจะมีนักเรียนชายเลือกมากกว่านักเรียนหญิง เช่น วิศวกร วิศวกร นายอำเภอ นักการเมือง ผู้พิพากษา และเกษตรกร

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการอาชีพต่างๆ ในระยะที่ประเทศกำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในขณะนี้ จะเห็นได้ว่า ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ ๒ (๒๕๑๐-๒๕๑๔) ระบุไว้ว่า

กำลังคนที่รัฐต้องการมากที่สุดคือ คน จำนวน ๔๕๕,๐๐๐ คน
นักธุรกิจ จำนวน ๑๐,๐๐๐ คน แพทย์จำนวน ๒๕๕๐ คน นักบัญชีจำนวน ๑๕๒๐ คน นักสังคมสงเคราะห์จำนวน ๓๐๐ คน เกษตรกรจำนวน ๔๕๐๐ คน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการช่างฝีมือจำนวน ๑๔๕,๐๐๐ คน ในด้านอุตสาหกรรม ขางเครื่องมอกล ขางกลโรงงาน ขางโลหะ ขางไฟฟ้า ขางอิเล็กทรอนิกส์ และขางเครื่องยนต

๑ วารุณี อัสธีรวัฒน์, เรื่องเดิม.

๒ กองวิจัยแผนกำลังคน, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, เอกสารข้อมูลกำลังคนในประเทศไทย, (พระนคร), ๒๕๑๑.

จากรายงานสำรวจแรงงานในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๖ (สำหรับคนในเขตเทศบาลเท่านั้น) ^๓ แสดงให้เห็นว่า คนงานในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นประเภท เกษตรกร ชาวประมง นักล่าสัตว์ กรรมกรป่าไม้ และอื่น ๆ ประมาณร้อยละ ๘๖.๘๑ ส่วนบุคคลในประเภทอาชีพชั้นสูงและนักบริหาร ปรากฏว่ามีจำนวนเพียงเล็กน้อย ประมาณร้อยละ ๐.๑๘ สำหรับผู้ประกอบการช่าง การอุตสาหกรรม และกรรมการโรงงาน มีประมาณร้อยละ ๕.๘๕ ตัวเลขดังกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นความขาดแคลนกำลังคนในระดับสูง (ชั้นจบมหาวิทยาลัย) เป็นอย่างมาก

ในส่วนที่เกี่ยวกับระดับการศึกษาของคนงานประเภทต่าง ๆ นั้น แสดงให้เห็นว่า คนที่ประกอบอาชีพชั้นสูง งานเทคนิค และนักบริหาร ที่ได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัย มีจำนวนเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ คนงานประเภทอาชีพชั้นสูง งานเทคนิค และอื่น ๆ ในจำนวน ๕๓,๒๕๐ คน มีเพียง ๑๓,๑๕๐ คน (หรือร้อยละ ๑๘) เท่านั้น ที่จบการศึกษาชั้นปริญญา ส่วนประเภทผู้บริหารและผู้จัดการ ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ ๒๕ เท่านั้น ที่จบการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความต้องการกำลังคนในระดับมหาวิทยาลัยอีกเป็นจำนวนมาก เพื่อบรรจุให้ในตำแหน่งอาชีพชั้นสูง งานเทคนิค และงานบริการ

สำหรับความต้องการกำลังคนในระดับกลางนั้น จากรายงานฉบับเดียวกันนี้แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ จำนวนคนที่เป็นเกษตรกร ชาวประมง นักล่าสัตว์ และคนงานป่าไม้ ประมาณร้อยละ ๘๐ ใ้รับการศึกษาระดับ ป. ๖ และกำลังมา

^๓ Stanley P. Wrongski ; ก่อ สวัสดิทานิชย์, การมัชฌมศึกษา การวางแผนกำลังคน และการศึกษาในประเทศไทย, (กองวางแผนการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ประเทศไทย), หน้า ๑๘.

^๔ Stanley P. Wrongski, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

ในจำนวนนี้ก็ยังมียี่กร้อยละ ๓๐ ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย ข้อมูลที่กล่าวมานี้ อาจเป็นเครื่องชี้ให้เห็นมูลเหตุที่ทำให้ประสิทธิภาพในทางเกษตรของประเทศไทยต่ำ เนื่องจากกำลังคนประเภทนี้ยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าในระยะที่ประเทศกำลังเร่งรัดพัฒนาการทางความต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาสังคมนั้น อาชีพสำคัญซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างมากในยุคนี้อาจมีดังนี้คือ อาชีพ วิศวกร ช่างเทคนิค และช่างฝีมือ รวมทั้งอาชีพ ครู แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ และนักธุรกิจ ผลของการพัฒนาความต่าง ๆ เหล่านี้ อาจมีส่วนให้นักเรียนมีแนวโน้มไปในทางการเลือกอาชีพอันเป็นที่ต้องการของสังคมดังกล่าว จากการวิจัยนี้จึงปรากฏว่านักเรียนชายมีความสนใจเลือกอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิทยาซึ่งได้แก่อาชีพ วิศวกร ช่างเทคนิค และช่างอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการที่จะใช้กำลังคนจากผู้มีอาชีพเหล่านี้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความอีกตอนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กล่าวว่า "ประเทศมีความต้องการกำลังคนที่ได้รับการฝึกฝนด้านอาชีพในระดับนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมคนที่มีความรู้ความชำนาญในระดับกลางเพื่อให้เพียงพอต่อการขยายตัวด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ ของประเทศ"^๕ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้ที่มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพวิศวกร ช่างเทคนิค ซึ่งนับว่าเป็นอาชีพชั้นสูง และช่างอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นช่างฝีมือระดับกลาง ก็จะได้ไปเป็นกำลังอันสำคัญในอนาคต ที่จะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

^๕ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, เรื่องเดิม.

นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ น.ส. สุนี ขนสารสมบัติ^๖ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคกลาง น.ส. วารุณี อัสสิร์วัฒน์^๗ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับเดียวกันในภาคเหนือ และ น.ส. จลวย กิรศิริกุล^๘ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับเดียวกันในภาคใต้ ซึ่งปรากฏว่า นักเรียนชายจาก ๓ ภาคดังกล่าว เลือกอาชีพวิศวกรมากที่สุด และการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของ Elton^๙ ที่ศึกษาจากนิสิตชายชั้นปีที่ ๑ จากมหาวิทยาลัย Kentucky ก็ปรากฏว่านิสิตชายเลือกอาชีพวิศวกร และช่างเทคนิค เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่า นักเรียนชายส่วนใหญ่มีความสนใจอาชีพวิศวกร ช่างเทคนิค และช่างอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอาชีพเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และเครื่องยนตกลไกต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะนักเรียนชายนั้นมีธรรมชาติที่จะสนใจในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อยู่แล้ว และอาจจะเป็นเพราะอาชีพเหล่านี้ นอกจากจะเป็นที่ต้องการอย่างมากในสังคมแล้ว ยังเป็นอาชีพที่หางานทำได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นงานของเอกชนหรืองานของรัฐบาลก็ตาม และสามารถหารายได้มากอีกด้วย

^๖ สุนี ขนสารสมบัติ, เรื่องเดิม

^๗ วารุณี อัสสิร์วัฒน์, เรื่องเดิม.

^๘ จลวย กิรศิริกุล, เรื่องเดิม.

^๙ Charles F. Elton, op. cit.

อาชีพที่นักเรียนชายมีความสนใจรองลงไปจากอาชีพเทคนิควิชา คืออาชีพเกี่ยวกับของกลาง ซึ่งได้แก่อาชีพข้าราชการ พหาร ตำรวจ นักบัญชี อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป ซึ่งได้แก่อาชีพ หนายความ ผู้พิพากษา อัยการ ครู และสถาปนิก และอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการซึ่งได้แก่อาชีพนายอำเภอ ปลัดอำเภอ และนักสังคมสงเคราะห์ การที่นักเรียนชายมีความสนใจในอาชีพเหล่านี้ อาจจะเป็นเนื่องมาจากอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพชั้นสูงเป็นที่ยกย่องและยอมรับนับถือจากทางสังคม เป็นอาชีพที่มีความมั่นคง มีสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บ้านพัก ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร - ธิดา เป็นต้น ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลตามที่ Maslow^{๑๐} ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์นั้น นอกจากความต้องการของร่างกาย ซึ่งได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย อากาศ หรือความต้องการทางเพศแล้ว ก็ยังมีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการว่าตนเองเป็นคนสำคัญ ได้รับความยกย่องนับถือ มีศักดิ์ศรีหรือคุณค่าในตัวเอง และความต้องการเป็นอิสระ การที่นักเรียนชายมีความสนใจในการเลือกอาชีพเหล่านี้ อาจจะมีได้ว่าเป็นการสนองความต้องการด้านต่าง ๆ เหล่านี้ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้อาชีพบางอาชีพ เช่น อาชีพครูก็เป็นอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการเป็นอย่างมากตามสภาพ สังคมในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๒ ได้ระบุไว้ว่า กำลังคนที่มีรัฐต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งก็คือ ครูจำนวน ๔๔,๐๐๐ คน^{๑๑} เป็นต้น

^{๑๐} Arn Rec, op.cit., p. 25.

^{๑๑} สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, เรื่องเดิม.

อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่อาชีพนักวิทยาศาสตร์ แพทย์ เภสัชกร และนักวิทยาศาสตร์การแพทย์นั้น เป็นอาชีพที่นักเรียนชายมีความสนใจพอสมควร ซึ่งแตกต่างไปจากการวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยของ น.ส. เพ็ญใจ พึ่งพระเกียรติ^{๑๒} เมื่อปี ๒๕๐๐ ที่พบว่านักเรียนชายในจังหวัดพระนครและธนบุรี สนใจในอาชีพแพทย์มากที่สุด และของนายบัญชา วานิชากการ^{๑๓} เมื่อปี ๒๕๐๖ ก็สนับสนุนการวิจัยของ น.ส. เพ็ญใจ พึ่งพระเกียรติ เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ก็อาจจะพิจารณาได้ว่า เป็นเพราะความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมระหว่างเด็กนักเรียนในต่างจังหวัดและนักเรียนในเมืองหลวง เด็กนักเรียนในเมืองหลวงอาจจะมีประสบการณ์ว่า บริการทางแพทย์นั้นยังไม่เพียงพอปริมาณประชากรในเมืองหลวง อันมีเป็นจำนวนมาก ผู้เป็นแพทย์จึงเป็นผู้ทำงานหนัก แต่ก็มีความได้สูงและมีเกียรติสูงและได้รับการยกย่องจากสังคมสูงอีกด้วย ส่วนนักเรียนในจังหวัดราชบุรี อาจจะมีประสบการณ์ทางค่านี้น้อยกว่า เพราะสภาพของสังคมในจังหวัดราชบุรีนั้น มีประชากรไม่แออัดเท่ากับประชากรในจังหวัดพระนคร และธนบุรี จึงอาจจะเป็นผลให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะสนใจอาชีพประเภทนี้ไม่มากนักก็เป็นได้

^{๑๒} เพ็ญใจ พึ่งพระเกียรติ, เรื่องเดิม.

^{๑๓} บัญชา วานิชากการ, เรื่องเดิม.

อาชีพต่อมา คืออาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง ซึ่งได้แก่อาชีพ นักร้อง นักแสดง นักออกแบบ และช่างศิลปะประเภทต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่านักเรียนชายมีความเข้าใจเป็นอันดับที่ ๖ การที่นักเรียนเลือกอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นการสนองความต้องการอีกชนิดหนึ่ง คือความต้องการความสบายความงาม ความต้องการว่าตนเองมีความสำคัญ ความต้องการยกย่องจากผู้อื่น และความต้องการเป็นอิสระ เพราะอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ต่าง ๆ และการดนตรี หรือการร้องรำทำเพลง ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพของสังคมในยุคนี้อยู่แล้ว จะเห็นได้ว่า อาชีพเหล่านี้เป็นที่น่าสนใจของสังคมมากพอสมควร และอาจกล่าวได้ว่า เป็นอาชีพที่สามารถหารายได้สูงอาชีพหนึ่ง และสามารถมีอิสระได้เต็มที่

แต่อย่างไรก็ตาม อาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ซึ่งได้แก่อาชีพตัวแทน และนายหน้า และคนขายของในร้านค้า กับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกลางแจ้ง ซึ่งได้แก่อาชีพเกษตรกร เข็มืองแร่ ป่าไม้ ประมง และจ้างสำรวจนั้นอยู่ในความสนใจของนักเรียนชายน้อยมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะนักเรียนชายนั้นมาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกรอยู่แล้ว ดังนั้น นักเรียนจึงอาจมีความต้องการที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ แยกต่างออกไปก็เป็นได้ และจากการเพิ่มอุตสาหกรรม การเพิ่มจำนวนพลเมือง การขยายตัวเมือง และการมีที่ดินอันจำกัด ก็อาจจะเป็นผลให้ประกอบอาชีพเกษตรกรมีจำนวนลดลงไปเรื่อย ๆ ทำให้นักเรียนชายมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพเหล่านี้ลดลง แต่อย่างไรก็ตาม เฉพาะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรนั้น ก็ยังนับว่ามีความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ถ้าผู้ประกอบอาชีพนี้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านวิทยาการสมัยใหม่ และนำเอาไปใช้ และปรับปรุงงานด้านเกษตรก็ย่อมจะเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตให้ได้ปริมาณสูงยิ่งขึ้น

ส่วนนักเรียนหญิงนั้น มีความสนใจในอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งได้แก่ อาชีพพยาบาล และนักสังคมสงเคราะห์มากที่สุด Ann Roe ^{๑๔} ก็ได้กล่าวว่า หญิงมักจะมีแนวโน้มไปในทางการเลือกอาชีพประเภทนี้มากกว่าชาย และชอบพบนักทรงกลม การวิจัยของ น.ส. วารุณี อัสธีรวัฒน์ ^{๑๕} ที่กล่าวว่า นักเรียนหญิงมักจะเลือกอาชีพเกี่ยวกับ พยาบาล และนักสังคมสงเคราะห์มาก นอกจากนี้ก็อาจจะเป็นเพราะลักษณะเฉพาะของหญิงไทย อันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และจากวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นผลให้หญิงเป็นเพศที่มีจิตใจอ่อนโยน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และชอบปรนนิบัติ ซึ่งเริ่มจากบุคคลในครอบครัว เรื่อยไปจนถึงบุคคลอื่น สิ่งเหล่านี้จึงอาจจะทำให้นักเรียนหญิงมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการเป็นส่วนใหญ่

อาชีพหมวดอื่น ๆ ที่นักเรียนหญิงมีความสนใจรองลงไปตามลำดับคือ อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป ซึ่งได้แก่อาชีพครู สถาปนิก นักเขียน นักโฆษณา อาชีพเกี่ยวกับองค์การ ซึ่งได้แก่อาชีพ ข้าราชการ นักบัญชี และเลขานุการ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่อาชีพนักวิทยาศาสตร์ แพทย์ และเภสัชกร และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะ และดราม่า เต้นรำ ซึ่งได้แก่อาชีพ นักร้อง นักแสดง และช่างศิลป์ประเภทรูปนิค

เป็นที่น่าสังเกตว่าอาชีพที่นักเรียนหญิงไม่มีความสนใจเลย คือ อาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิพวา อาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ และอาชีพเกี่ยวกับกลางแจ้ง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความแตกต่างระหว่างเพศ นั้นเข้ามามีบทบาทในการเลือกอาชีพของนักเรียนหญิง และนักเรียนชายก็เป็นได้ กล่าวคือ อาชีพบางอาชีพเหมาะแก่ผู้หญิงโดยเฉพาะ เช่น พยาบาล หรือ

^{๑๔} Ann Roe, op. cit., p. 316.

^{๑๕} วารุณี อัสธีรวัฒน์, เรื่องเดิม.

อาจเสริมสวย อาชีพทางอาชีพก็เหมาะสมกับรายได้โดยเฉพาะ เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันนี้หญิงและชายต่างก็มีสิทธิในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เท่าเทียมกันก็จริง แต่ก็มีอาชีพบางอย่างที่ยังจำกัดเฉพาะเพศอยู่ เช่น นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอนั้น หญิงไม่สามารถจะเป็นได้ ดังนั้นเป็นต้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน อาจจะเป็นผลมาจากความแตกต่าง ระวังเพศใดอย่างหนึ่ง

๒. ความมุ่งหมายประการที่สองของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพของนักเรียนที่เลือกอาชีพ แตกต่างกันทั้งชายและหญิง โดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ EPPS และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Analysis of Variance ของการวิจัยนี้ดังนี้

๒.๑ การวิเคราะห์ความแตกต่างของบุคลิกภาพระหว่างนักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิชา อาชีพเกี่ยวกับองค์การอาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิงนั้น ปรากฏว่า โดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนชายที่เลือกอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๒ อาชีพนั้น มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ (ตารางที่ ๑) ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ใดตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพแตกต่างกันย่อมมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน" ส่วนนักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๕ อาชีพ คือ อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง ก็มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ (ตารางที่ ๒) ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพแตกต่างกันย่อมมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน" เช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้ สนับสนุนทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ บุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ความแตกต่างทางร่างกาย (Physical Differences) ความแตกต่างทางจิตใจ (Psychological Differences) และความแตกต่างทางค่านิยม (Difference in Social Inheritance)^{๑๖} ซึ่งจะกล่าวโดยย่อดังนี้

ก. ความแตกต่างทางร่างกาย ความแตกต่างเหล่านี้ได้แก่เชื้อชาติ เพศ พัฒนาการทางร่างกาย สมรรถภาพทางร่างกาย และความจำกัดบางประการทางร่างกาย กรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมทำให้คนเรามีพัฒนาการทางร่างกายแตกต่างกันไป ความแตกต่างทางร่างกายย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่ควรนำมาสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ กล่าวคือ อาชีพบางอาชีพเหมาะสมกับบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรง เช่น อาชีพเกษตรกร อาชีพช่างอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับบุคคล ที่มีร่างกายอ่อนแอหรือมีความจำกัดบางอย่าง เช่น ผู้ที่มีสายตาสั้น ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีอาชีพเป็นนักบิน เป็นต้น

ข. ความแตกต่างทางจิตใจ ความแตกต่างเหล่านี้ได้แก่ สติปัญญา ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพและความสนใจ

๒.๑ สติปัญญา หรือเชาวน์ปัญญา คือความเฉลียวฉลาดหรือสมรรถภาพทางสมองซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ได้มาจากพันธุกรรม และมาได้รับการปรับปรุงจากสิ่งแวดล้อมเช่น การศึกษาเล่าเรียน^{๑๗} เชาวน์ปัญญาย่อมมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ กล่าวคือ ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาสูงมักจะมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนได้อย่างฉลาด และมักจะประสบความสำเร็จในงานอาชีพนั้น ๆ อาชีพบางอาชีพต้องการผู้มีเชาวน์ปัญญาสูง เช่น อาชีพ แพทย์ หรือวิศวกร และผู้มีเชาวน์ปัญญาสูงก็ไม่เหมาะ กับอาชีพบางอย่าง เช่น กรรมกร หรือกุลี เป็นต้น

^{๑๖} Ann Roe, op. cit., pp. 57 - 115.

^{๑๗} Ross Stagner, Psychology of Personality, (3rd ed., McGraw - Hill Book Company, Inc., 1961), p. 170.

๒.๒ ความถนัดหรือความสามารถพิเศษ หมายถึงความสามารถต่างด้านการเรียนวิชาชีพ หรือการทำงานอาชีพ เป็นคุณสมบัติที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคล จะแสดงออกได้ก็ต่อเมื่อสิ่งเร้าการส่งเสริมความถนัดของบุคคล ไม่ว่าจะจากการศึกษาเล่าเรียน หรือจากการประกอบอาชีพย่อมจะช่วยให้บุคคลนั้น ประสบความสำเร็จในการเรียน หรือการประกอบอาชีพนั้น ๆ

๒.๓ บุคลิกภาพ บุคลิกภาพย่อมมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ อาชีพบางอาชีพต้องอาศัยความเด่นในลักษณะบุคลิกภาพบางประการ เช่น ครูควรจะมีบุคลิกภาพที่น่าเคารพ ยกย่อง อดทน ใจเย็น มีเมตตา เป็นต้น อาชีพแต่ละประเภทย่อมต้องการบุคคลผู้มีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป

๒.๔ ความสนใจ ความสนใจย่อมเกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคล และจากสิ่งแวดล้อมภายนอกประกอบกัน ความสนใจเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับ และมีการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ วัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม สิ่งเร้า และความนิยมเป็นต้น

๒.๕ ทัศนคติ ด้ว้ความรูู้สึกนึกถึงที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือต่อบุคคล ทัศนคติที่มีต่ออาชีพต่าง ๆ ย่อมมีส่วนในการเลือกอาชีพ และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพนั้น ๆ

ค. ความแตกต่างทางสังคม ได้แก่ พื้นฐานทางครอบครัว เช่น อาชีพของบิดา มารดา สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว เชื้อชาติ และศาสนาของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งย่อมมีผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล เช่นเดียวกัน

เนื่องจากบุคคลมีความแตกต่างทางด้านต่าง ๆ ดังได้อธิบายมาแล้วนี้ จึงอาจมีผลให้นักเรียนทั้งชาย และหญิง ที่เลือกอาชีพแตกต่างกันเหล่านี้มี บุคลิกภาพ แตกต่างกันไปก็เป็นได้

๒.๒ จงการศึกษา ว่านักเรียนชายในแต่ละกลุ่ม และนักเรียนหญิงในแต่ละกลุ่ม
 ที่มีความสนใจในอาชีพประเภทเดียวกัน จะมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน หรือไม่ โดยใช้วิธี
 วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ชนิด Treatment by
 subjects นั้น ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ กล่าว
 คือ นักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิชา อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยว
 กับการให้บริการ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง
 (ตารางที่ ๓,๔, ๖,๗,๘) รวมทั้งนักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ
 อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และ
 อาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง (ตารางที่ ๑๑ - ๑๕) เหล่านี้ แม้จะมีความสนใจ
 ในอาชีพประเภทเดียวกันก็ตาม ก็ยังมีความแตกต่างของบุคลิกภาพอีกด้วย ซึ่งผลของการ
 วิจัยนี้ขัดแย้งกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีความสนใจในอาชีพประเภทเดียวกัน
 ควรจะมีบุคลิกภาพไม่แตกต่างกัน" การที่ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแต่ละกลุ่ม
 ซึ่งมีความสนใจในอาชีพที่คล้ายคลึงกัน ก็ยังมีบุคลิกภาพแตกต่างกันนั้น อาจจะเนื่องมา
 จากความแตกต่างระหว่างบุคคลดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้นก็เป็นได้

แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูล ของกลุ่มนักเรียนชายที่เลือก
 อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไปนั้น กลับปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 แต่ประการใด อาชีพประเภทนี้ได้แก่อาชีพครู ผู้พิพากษา อัยการ นักเรียนชายที่เลือก
 อาชีพเหล่านี้กลับมีบุคลิกภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณา จากแบบสอบถามแล้ว
 ปรากฏว่า นักเรียนชายในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เลือกอาชีพครู การที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ
 ในอาชีพเดียวกัน อาจจะเป็นผลให้ไม่มีความแตกต่างของบุคลิกภาพอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ แม้ว่ามีความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยก็ตาม

๒.๓ จากการศึกษาถึงบุคลิกภาพด้านความต้องการและการแสดงออก ได้แก่ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล ความต้องการเป็นผู้นำ ความต้องการแสดงออก ความต้องการพึ่งตนเอง ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความต้องการยอมรับโทษ ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ความต้องการเปลี่ยนแปลง ความต้องการออกชน ความต้องการคบเพื่อนต่างเพศและความต้องการถาวร รวม ๑๕ ประเภท ระหว่างนักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิทยา อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง และระหว่างนักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ อาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และอาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) นั้น ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า นักเรียนชายที่เลือกอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๖ อาชีพ มีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น เพียงด้านเดียวที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ (ตารางที่ ๑) และนักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๕ อาชีพ มีความต้องการออกชนเพียงด้านเดียวที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ เช่นเดียวกัน (ตารางที่ ๕)

เมื่อศึกษาต่อไป ถึงความแตกต่างทางด้านความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นระหว่างนักเรียนชายที่เลือกอาชีพแตกต่างกันดังกล่าว โดยใช้วิธีการของ Duncan's New Multiple Range Test แล้วปรากฏว่า มีนักเรียนเพียง ๓ กลุ่มเท่านั้น ที่มีความต้องการแตกต่างกันคือ นักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไปกับวิทยาศาสตร์ นักเรียนชายที่เลือกอาชีพวัฒนธรรมทั่วไปกับเทคนิควิทยา และนักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการและเทคนิควิทยา นอกจากนั้นแล้ว ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่ประการใด (ตารางที่ ๒) เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนชายที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิทยามีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นสูงสุด รองลงมาได้แก่ อาชีพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ อาชีพเกี่ยวกับองค์การ อาชีพเกี่ยวกับศิลปะ และการบันเทิง และอาชีพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป การที่นักเรียนชายที่มีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นสูงสุด เลือกอาชีพเกี่ยวกับ

กึ่งเทคนิควิทยา อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนเหล่านี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความ
 ต้องการอย่างรีบด่วน ของประเทศชาติ ในอาชีพทางเทคนิควิทยาเหล่านี้ ที่จะกำลัง
 สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และโดยทั่วไปแล้ว อาชีพทางเทคนิคก็เป็นที
 สนใจของเพศชายอยู่แล้ว

ส่วนนักเรียนหญิงนั้น มีความต้องการอดทนเพียรกับเด็วที่มีความแตกต่าง
 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ (ตารางที่ ๑๐) กล่าวคือ นักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับ
 วิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่อาชีพ นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ และเภสัชกร มีความต้องการอดทน
 สูงสุด ซึ่งอาจเป็นเพราะอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ต้องการความอดทนเป็นอย่างสูงในการที่จะ
 ศึกษาเล่าเรียนและเป็นอาชีพที่ต้องการมีความสัมพันธ์ กับคนทุกประเภททุกระดับ อาจจะถูกกล่าว
 ได้ว่า นักเรียนหญิง เหล่านี้ได้เข้าใจถึงลักษณะของงานและบุคลิภาพของตนเป็นอย่างดี
 ในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิภาพค่านิยมของตน ดังนั้น ความต้องการอดทนจึง
 เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่เลือกอาชีพเหล่านี้ ส่วนนักเรียนหญิงที่เลือกอาชีพเกี่ยวกับองค
 การ อาชีพเกี่ยวกับศิลปะและการบันเทิง อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ และอาชีพเกี่ยวกับ
 วัฒนธรรมทั่วไป มีความต้องการอดทนรองลงไปตามลำดับ

ขอเสนอของการวิจัยนี้ ช่วยให้ทราบถึงความสนใจเกี่ยวกับอาชีพของนักเรียน
 ชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและ
 สายอาชีพ และฝึกหัดครูซึ่งเป็นระยะที่สำคัญในการตัดสินใจ เลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง
 และช่วยให้ทราบถึงความแตกต่างของบุคลิภาพระหว่างนักเรียนที่เลือกอาชีพประ เภทเดียวกัน
 กันและแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวการ
 ศึกษาและอาชีพให้แก่ นักเรียนในระดับดังกล่าว

เพราะการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ครูแนะแนวควรมำไปประกอบการพิจารณาในการจัดบริการแนะแนวอาชีพว่าเป็นบริการที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของโครงการแนะแนวภายในโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากคนเรานั้น ย่อมจะมีความมุ่งหมายที่จะประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้สำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การได้มาซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่นที่ อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และความสุขอย่างอื่นทั้งทางกาย และทางจิตใจ เมื่ออาชีพเป็นสิ่งสำคัญดังกล่าวมานี้ การเลือกอาชีพอย่างฉลาดให้ ตรงกับความ ต้องการตรงกับสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ความถนัด ของบุคคล จึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจึงควรจะนำเกณฑ์เหล่านี้มาพิจารณาในการดำเนินแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ อย่างไรก็ตาม การจัดบริการแนะแนวทางด้านอาชีพจะดีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารก็ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ ครูทุกคนในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็ก และบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน และที่สำคัญที่สุดก็คือ จากตัวนักเรียนเอง ผู้เป็นเจ้าของปัญหาในการเลือกอาชีพนั้นด้วย เพราะการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นเป็นความรับผิดชอบของตัวเด็กโดยคง ครูแนะแนวหรือคนอื่น ๆ ที่แวดล้อมเด็ก เพียงแต่ทำหน้าที่ช่วยเหลือให้เด็กตัดสินใจ เลือกอาชีพอย่างฉลาดเท่านั้น

Anthony Humphreys^{๑๕} นักแนะแนวอาชีพผู้หนึ่งได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ว่า ก่อนที่เขาจะสนใจเลือกอาชีพใด ๆ ก็ตาม เขาควรจะได้รับการช่วยเหลือให้มีความเข้าใจ ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างเพียงพอ คือ

^{๑๕} T. Anthony Humphreys, Helping Youth Choose Career, (Science Research Associates, Chicago, U.S.A., 1950), pp. 6-7.

๑. ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และสุขภาพทางกาย

๒. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ครูแนะแนวควรช่วยเหลือให้เขารู้จัก "โลกของการทำงาน" (The world of work) ว่าอาชีพต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร ต้องการความรู้ทางการศึกษาระดับใด มีรายได้มากน้อยเพียงไร สภาพการทำงาน และโอกาสที่จะมีความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพเป็นอย่างไร เป็นต้น

๓. ช่วยให้เห็นคุณค่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เขาสนใจมาสัมพันธ์กัน วิธีการนี้จะช่วยให้เขาได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเขา ซึ่งเขาจะได้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการเลือกอาชีพนั้น สิ่งที่เราควรนำมาพิจารณาได้แก่ คุณลักษณะทางกาย สติปัญญา ความสนใจ ความถนัด ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในทางต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้ว ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว แต่สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือ การศึกษาความต้องการทางใจอันเป็นแก่นของบุคลิกภาพ